

BỘ CÔNG THƯƠNG
VỤ CHÂU PHI – TÂY Á – NAM Á

TÀI LIỆU CƠ BẢN NƯỚC CỘNG HOÀ SIERRA LEONE
VÀ QUAN HỆ VỚI VIỆT NAM

A. THÔNG TIN VỀ SIERRA LEONE

I. Khái quát

- Tên nước: Cộng hoà Xiêra Lêôn (Republic of Sierra Leone)
- Thủ đô: Phritao (Freetown)
- Ngày quốc khánh: 27/04/1961 (ngày độc lập)
- Vị trí địa lý: Nằm ở Tây Phi, giáp Ghinê, Libêria và Đại Tây Dương
- Diện tích: 71.740 km²
- Khí hậu: Nhiệt đới, nóng ẩm, mùa hè là mùa mưa, mùa đông là mùa khô. Nhiệt độ trung bình hàng năm 24-27 độ C, lượng mưa trung bình hàng năm 2.000-2.500mm.
- Dân số: 5.363.669 (2011)
- Địa hình: Dải rừng đước vùng ngập nước ven biển, vùng đồi có cây lấy gỗ, cao nguyên ở vùng cao, núi non ở phía Đông
- Tài nguyên thiên nhiên: Kim cương, titan, bauxit, sắt, vàng, crômít.
- Ngôn ngữ: Tiếng Anh là ngôn ngữ chính thức, thường xuyên, nhưng hạn chế đối với dân tộc thiểu số, tiếng Mende, Temne, Krio...
- Tôn giáo : đạo Hồi 60%, tín ngưỡng cổ truyền 30%, đạo Thiên Chúa 10%
- Đơn vị tiền tệ: đồng Lêônê (SLL), 1USD = 2.889,6 SLL
- Tổng thống kiêm Thủ tướng: Ernest Bai KOROMA (từ 17/9/2007)
- Ngày thiết lập quan hệ ngoại giao: 24/6/1978

II. Lịch sử

- Năm 1462, người Bồ Đào Nha bắt đầu xâm nhập vào Sierra Leone.
- Năm 1500, thực dân Bồ mới thiết lập được một số cứ điểm của họ ở đây. Sau đó người Pháp, Hà Lan, Anh tiếp tục xâm nhập, bắt những người Phi làm nô lệ.
- Năm 1896, Anh biến Sierra Leone thành thuộc địa bảo hộ của mình. Nhân dân Sierra Leone đã nhiều lần nổi dậy đấu tranh chống thực dân Anh.
- Ngày 27/4/1961, Anh phải trao trả độc lập cho Sierra Leone, nhưng vẫn đặt dưới sự bảo trợ của Anh và thuộc Khối liên hiệp Anh.
- Ngày 19/4/1971, Thủ tướng S.Stevens tuyên bố thành lập nước Cộng hoà Sierra Leone, xoá bỏ chế độ toàn quyền Anh, lập chế độ Tổng thống nhưng vẫn thuộc khối Liên hiệp Anh và thành viên Tổ chức Thương mại thế giới (WTO).

Chính phủ chậm chạp trong việc tái thiết lập chính quyền sau cuộc nội chiến 1991 đến 2002 dẫn đến việc hàng chục nghìn người phải thiệt mạng và hơn hai triệu người mất nhà cửa (khoảng 1/3 dân số). Lực lượng gìn giữ hoà bình của Liên Hợp Quốc đã rút đi năm 2005 để lại toàn bộ trọng trách về an

ninh cho các lực lượng trong nước, tuy vậy còn lại một văn phòng của Liên Hợp Quốc phụ trách về vấn đề dân thường nhằm hỗ trợ chính phủ. Căng thẳng leo thang liên quan đến các cuộc bầu cử theo kế hoạch vào năm 2007, tình hình kinh tế và chính trị ngày càng xấu đi ở Guinea, và tình trạng an ninh mong manh ở quốc gia láng giềng Liberia có thể là những thách thức đối với sự ổn định của Sierra Leone. Từ năm 2007, ông Ernest Bai KOROMA được bầu là Tổng thống sau cuộc bầu cử hợp hiến, người dân hy vọng Sierra Leone sẽ bước vào thời kỳ phát triển ổn định.

III. Chính trị

3.1. Đối nội:

- Sierra Leone thực hiện dân chủ đa đảng từ rất sớm (1962). Tổng thống đứng đầu nhà nước và chính phủ. Tuy nhiên, tình hình chính trị luôn không ổn định và đã xảy ra nhiều cuộc đảo chính. Tổng thống AHMED TEJAN KABBAH trúng cử Tổng thống trong cuộc bầu cử dân chủ năm 1996 và 2002.

- Kể từ 1991, cuộc nội chiến giữa quân Chính phủ và Mặt trận Cách mạng thống nhất (RUF) đã làm hàng chục ngàn người Sierra Leone chết và hơn 2 triệu người (hơn 1/3 dân số) phải di cư sang các nước láng giềng. Tháng 6/1/1999, lực lượng Mặt trận Cách mạng thống nhất (RUF) phát động đấu tranh vũ trang chống lại Chính quyền của Tổng thống hợp pháp và đã chiếm phía Đông và trung tâm thủ đô Freetown trong đó có Phủ Tổng thống, Sở cảnh sát. Lực lượng gìn giữ hoà bình của Cộng đồng các nước Tây Phi (ECOWAS) đã đưa quân vào Sierra Leone và đẩy lùi lực lượng nổi dậy ra khỏi thủ đô.

- Tháng 7/1999, Chính phủ của Tổng thống Kabbah và Mặt trận cách mạng thống nhất đã ký Hiệp định hoà bình.

- Tháng 5/2000, hiệp định hoà bình bị phá vỡ sau khi RUF bắt cóc 500 lính gìn giữ hoà bình của Liên hợp quốc đang thực thi nhiệm vụ tại Sierra Leone. Cuối năm 2000, với sự giúp đỡ của LHQ và các nước ECOWAS, tình hình chính trị Sierra Leone đã ổn định, chấm dứt nội chiến.

- Từ tháng 1/2006 Phái bộ LHQ tại Sierra Leone UNAMSIL chấm dứt hoạt động và được thay thế bằng Văn phòng Hỗ trợ của LHQ tại Sierra Leone (UNIOSIL) - một văn phòng dân sự có nhiệm vụ chủ yếu là hỗ trợ chính quyền Sierra Leone nâng cao năng lực quản lý, tăng cường khả năng an ninh hỗ trợ hoạt động nhân đạo và tái thiết đất nước.

- Tháng 9/2010, HĐBA LHQ đã chính thức dỡ bỏ lệnh trừng phạt chống lại nước này sau 12 năm.

Nhà nước Sierra Leone theo chế độ Dân chủ Hiến pháp, Tổng thống được bầu theo thông qua bỏ phiếu phổ thông với nhiệm kỳ 5 năm và được tái đắc cử 1 lần.

3.2. Đối ngoại

- Sierra Leone thực hiện chính sách đa dạng hoá quan hệ, coi trọng quan hệ với các nước láng giềng, phát triển quan hệ với các nước lớn (Mỹ, Nga, Trung Quốc). Hiện nay, Sierra Leone đang đẩy mạnh quan hệ kinh tế với Anh, Mỹ, Bỉ và EU. Sierra Leone rất coi trọng thúc đẩy hợp tác với các nước đang phát triển trong khuôn khổ hợp tác Nam-Nam, trong đó có Việt Nam.

IV. Kinh tế

Sierra Leone là một quốc gia Châu Phi rất nghèo, có sự phân bổ về thu nhập mất cân bằng trầm trọng. Mặc dù sở hữu các nguồn tài nguyên phong phú về khoáng sản, nông nghiệp và ngư nghiệp nhưng cơ sở hạ tầng xã hội và kinh tế chưa phát triển cùng bất ổn xã hội sâu sắc đang tiếp tục kìm hãm sự phát triển về kinh tế. Khoảng 2/3 số dân ở tuổi lao động làm việc trong lĩnh vực nông nghiệp mang tính tự cung tự cấp. Sản phẩm chính là lúa, lạc, dầu cọ, chà là, cacao. Sierra Leone là nước xuất khẩu dầu cọ lớn thứ 3 châu Phi sau Nigeria và CHDC Congo. Tài nguyên chủ yếu gồm kim cương, vàng, ti-tan, bô-xít, sắt. Về công nghiệp, Sierra Leone đã xây dựng được một số cơ sở sản xuất như nhà máy chế biến thực phẩm, rau quả, xay sát, lọc dầu, sản xuất vật liệu xây dựng, xi măng và thuốc lá. Chiến lược phát triển kinh tế của Sierra Leone dựa vào phát triển công nghiệp để xuất khẩu các hàng nông sản như hạt cọ, cà phê, cá và khai thác khoáng sản, nhất là kim cương. Ngành chế tạo chủ yếu là chế biến các loại nguyên liệu thô và công nghiệp nhẹ cho thị trường trong nước. Khai thác kim cương là nguồn thu nhập chính chiếm gần nửa xuất khẩu của Sierra Leone. Số phận của nền kinh tế phụ thuộc vào việc duy trì được hoà bình trong nước và nguồn viện trợ to lớn từ bên ngoài. Đây là điều thiết yếu nhằm bù lại sự mất cân bằng thương mại nghiêm trọng và cung cấp cho ngân sách chính phủ. Quỹ tiền tệ Quốc tế đã hoàn thành xong chương trình giảm đói nghèo và thúc đẩy tăng trưởng giúp ổn định tăng trưởng kinh tế và giảm lạm phát. Sự ổn định chính trị được cải thiện gần đây đã đem lại sự hồi phục của hoạt động kinh tế như công nghiệp khai thác bô xít.

Năm 2010, GDP của Sierra Leone đạt 4,8 tỷ USD, tỷ lệ tăng trưởng là 5,2% với GDP bình quân đầu người thuộc hàng thấp nhất Châu Phi là 400 USD.

Về ngoại thương, Sierra Leone xuất khẩu được 216 triệu USD tới các nước Bỉ, Hà Lan, Anh, Ấn Độ... với các mặt hàng chủ yếu là kim cương, cà phê, ca cao, hàng thuỷ sản... và nhập khẩu 560 triệu USD gồm các mặt hàng chủ

yếu là lương thực thực phẩm, máy móc thiết bị, xăng dầu, hoá chất...từ các nước Đức, Anh, Côte d'Ivoire, Trung Quốc, Hà Lan, Nam Phi, Pháp.

Số liệu kinh tế năm 2010

- GDP : 4,81 tỷ USD (theo sức mua) hoặc 1,9 tỷ USD (theo tỷ giá quy đổi)
- GDP bình quân đầu người : 400 USD
- Tăng trưởng GDP : 5,2 %
- Cơ cấu kinh tế: nông nghiệp 49 %, công nghiệp 31 %, dịch vụ 21 %
- Kim ngạch xuất khẩu: 216 triệu USD
- Kim ngạch nhập khẩu: 560 triệu USD

B. QUAN HỆ VIỆT NAM – SIERRA LEONE

a. Quan hệ chính trị - ngoại giao:

- Việt Nam và Sierra Leone thiết lập quan hệ ngoại giao ngày 24/6/1982. Quan hệ chính trị hai nước phát triển tốt. Hai nước ủng hộ lẫn nhau trong các diễn đàn quốc tế (KLK, LHQ).

- Năm 2008, khi là ủy viên không thường trực của HĐBA/LHQ, Việt Nam đã từng giữ chức vụ Chủ tịch Ủy ban về Cộng hoà Sierra Leone.
- Ta đang xúc tiến dự án đầu tư sản xuất, cung cấp lúa giống và lúa thương phẩm, các loại cây lương thực khác (ngô, sắn, lạc, đậu) đáp ứng nhu cầu của Sierra Leone.

b. Trao đổi đoàn:

- Phía Sierra Leone: ông E. JOHNY, Công sứ Sierra Leone thăm Việt Nam (12/2001), Đại sứ Sierra Leone tại Bắc Kinh dẫn đầu đoàn sang tham dự Hội thảo Việt Nam – châu Phi tổ chức tại Hà nội từ 28 – 30/5 (5/2003). Tháng 6/2011, Bộ trưởng Thương mại và Công nghiệp Sierra Leone đã sang thăm và làm việc tại Việt Nam.

- Phía Việt Nam: Đặc phái viên của TTg, Thứ trưởng Ngoại giao Đoàn Xuân Hưng dẫn đầu đoàn liên ngành đi thăm và khảo sát từ 19-23/7/2010.

c. Các hiệp định đã ký:

Hai nước đã ký Biên bản ghi nhớ về hợp tác nông nghiệp, sản xuất muối (12/2001); Hiệp định kinh tế – thương mại, văn hoá và công nghệ (5/2003); Bản ghi nhớ giữa Bộ NN&PTNT VN và Bộ NN, Rừng và An ninh lương thực Sierra Leone về hợp tác song phương trên lĩnh vực nông nghiệp (7/2010); Bản ghi nhớ

giữa Bộ NN&PTNT VN với Bộ Nghề cá và Nguồn lợi Thủy sản Sierra Leone về hợp tác song phương trong lĩnh vực thủy sản; Biên bản làm việc giữa hai Bộ Ngoại giao (7/2010); Bản ghi nhớ giữa hai Bộ Công Thương về thương mại gạo (tháng 6/2011).

d. Cơ quan đại diện:

- Đại sứ quán Sierra Leone tại Bắc Kinh, Trung Quốc kiêm nhiệm Việt Nam.
+ Địa chỉ: 7 Dongahi Men, Wai Dajie Sanitun, 100600, Beijing, China
Điện thoại: +86-1065321712

- Đại sứ quán Việt Nam tại Nigeria kiêm nhiệm Sierra Leone
+ Địa chỉ: No 9 River Niger street, Off Danube street, Maitama, Abuja, Nigeria.
+ Điện thoại: (234-09)8703678 và (234-09)8703679

e. Quan hệ thương mại

Trong giai đoạn từ 2005 đến 2010, kim ngạch xuất nhập khẩu giữa Việt Nam và Sierra Leone phát triển không ổn định, kim ngạch xuất nhập khẩu chưa cao, các mặt hàng xuất khẩu chủ yếu là lương thực thực phẩm, nhu yếu phẩm và một số các máy móc thiết bị khác.

Bảng 1. Kim ngạch xuất nhập khẩu Việt Nam – Sierra Leone, 2005 – 2010

Đơn vị: triệu USD

Năm	Tổng kim ngạch	Xuất khẩu	Nhập khẩu
2005	8,691	7,918	0,773
2006	15,812	14,12	1,692
2007	10,5	8,4	2,1
2008	26,4	25,1	1,3
2009	34,2	31,5	2,7
2010	22,11	19,1	3,01

Nguồn: Tổng cục Hải quan Việt Nam

Năm 2009, kim ngạch xuất khẩu của ta sang Sierra Leone đạt mức tăng trưởng lớn nhất từ trước tới nay, đạt trên 30 triệu đô-la Mỹ. Năm 2010, kim ngạch xuất khẩu giảm xuống còn 19 triệu đô-la Mỹ, bằng 60% so với năm 2009. Các mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam sang Sierra Leone chủ yếu gồm gạo, nguyên phụ liệu thuốc lá (hai mặt hàng này chiếm gần 80% kim ngạch xuất khẩu), dầu FO, DO, dệt may... Mặt hàng nhập khẩu từ Sierra Leone gồm sắt thép phế liệu, gỗ và các sản phẩm gỗ...

6 tháng đầu năm nay, trao đổi thương mại giữa hai nước đã tăng rất mạnh trong đó kim ngạch xuất khẩu vượt tổng giá trị xuất khẩu cả năm 2010. Trên

tổng kim ngạch xuất khẩu 28,8 triệu USD thì gạo chiếm tới 21,7 triệu USD.

Bảng 2. Kim ngạch XK sang Sierra Leone 6 tháng đầu năm 2011

Tên sản phẩm XK	Đơn vị	Lượng	Trị giá (USD)
Dầu DO	Tấn	169	299,902
Dầu FO	Tấn	350	352,767
Gạo	Tấn	22,248	21,751,701
Giày dép các loại	USD		38,434
Hàng hoá khác	USD		13,005
Linh kiện phụ tùng xe máy	USD		13,619
Nguyên phụ liệu thuốc lá	USD		5,317,830
Nước uống các loại đóng chai	USD		136,929
Phân bón	Tấn	21	1,680
Sản phẩm chất dẻo	USD		2,020
Sản phẩm dệt may	USD		7,727
Sản phẩm gỗ	USD		13,475
Sắt thép các loại	Tấn	176	224,336
Túi xách, ví, vali, mũ & ô dù	USD		40,342
Xi măng	USD		637,500
Tổng cộng			28,851,267

Nguồn: Tổng cục Hải quan Việt Nam

Bảng 3. Kim ngạch NK của Việt Nam từ Sierra Leone 6 tháng đầu năm

Tên mặt hàng nhập khẩu	Đơn vị		Giá trị (USD)
Chất dẻo nguyên liệu	Tấn	17	28,463
Gỗ & sản phẩm gỗ	USD		166,189
Hàng hoá khác	USD		1,319
Máy móc thiết bị, dụng cụ & phụ tùng	USD		5,236
Sắt thép phế liệu	USD		2,101,564
Tổng cộng			2,302,771

Nguồn: Tổng cục Hải quan Việt Nam

Nhằm đẩy mạnh xuất khẩu sang thị trường này, Bộ Công Thương (Vụ Thị trường Châu Phi, Tây Á, Nam Á) sẽ tổ chức đoàn nghiên cứu chính sách và xúc tiến thương mại tại Sierra Leone thời gian từ 20 đến 23 tháng 11 năm 2011./.

Hoàng Đức Nhuận